

KỶ NIỆM NGÀY GIỖ

Nguyễn Quý Đại

Theo phong tục tập quán của người Việt Nam, ngày cúng Giỗ trở thành một nghi thức để tưởng nhớ

những người đã qua đời, là tín ngưỡng phổ biến của người Việt bắt nguồn từ niềm tin linh hồn người qua đời dù thể xác trở thành cát bụi, nhưng phần hồn còn tồn tại chuyển sang một thế giới khác vẫn còn ảnh hưởng tới cuộc sống của con cháu. Thờ cúng tổ tiên là bản sắc văn hóa nổi bậc của dân tộc Việt Nam.

Trong gia đình người Việt bất cứ ở đâu, theo tôn giáo nào không thể thiếu bàn thờ tổ tiên, ông, bà, cha, mẹ được đặt ở nơi trang trọng nhất. Ngày Giỗ phải theo Âm lịch đúng vào ngày mất của người được thờ cúng. Không ai giỗ cha mẹ trước cả tháng, bởi ý nghĩa của giỗ là để nhắc nhở con cháu nhớ những người đã qua đời là ông bà cha mẹ người trong gia đình, dòng họ. Cúng giỗ là

nền tảng đạo lý, thể hiện lòng biết ơn đối với tổ tiên, ông bà, cha mẹ. Tấm lòng thành kính của con cháu phải nhớ ngày người mất để làm giỗ, anh, chị em con cháu nội ngoại về tưởng nhớ ông bà, để mối quan hệ gia đình càng đậm đà, gắn bó hơn. Ông bà, cha mẹ dù qua đời nhưng linh hồn vẫn luôn hiện diện bên chúng ta và ngược lại trong tâm tưởng của con cháu ông bà không vắng bóng trong gia đình dù thể xác đã về bên kia thế giới. Làm giỗ lớn hay nhỏ tùy thuộc vào hoàn cảnh kinh tế gia đình, bà con, bạn bè thân thuộc cũng được mời đến dùng bữa gọi là ăn giỗ.

Theo phong tục, tập quán qua nhiều đời người con trai trưởng được thừa hưởng của hương hỏa là vườn, ruộng có hoa lợi dùng vào việc thờ cúng ông bà tổ tiên để lưu truyền nòi giống mãi mãi, sự tể tự tổ tiên là duy trì chủng tộc. Của hương hỏa không được bán, luật cũng không cho phép sai áp hay tịch biên của hương hỏa bất cứ vì lẽ gì. Của hương hỏa (ruộng, vườn) để lại từ đời này sang đời kia, ruộng có hoa lợi để làm giỗ gọi là ruộng kỵ tức ruộng giỗ. Theo đạo lý uống nước nhớ nguồn, con cháu bày tỏ lòng biết ơn đối với các bậc sinh thành, lúc họ chết cũng như khi còn sống, tránh trường hợp „sống không cho ăn, chết làm vẩn té ruồi“ con cháu phải thể hiện trách nhiệm liên tục và lâu dài đối với tổ tiên bởi vậy ca dao từng nhắn nhủ:

*Uống nước nhớ nguồn
Chim có tổ, người có tông*

hay

*Cây có gốc mới nở cành xanh ngọn
Nước có nguồn mới bể rộng sông sâu
Người ta nguồn gốc từ đâu?
Có cha mẹ rồi sau có mình.*

Ý nghĩa các ngày Giỗ

- Giỗ Đầu gọi là „Tiểu Tường“ là ngày giỗ đầu tiên sau ngày người mất đúng một năm, còn trong thời kỳ để tang, là ngày giỗ vẫn còn buồn nhớ thương người đã qua đời..
- Giỗ Hết gọi là „Đại Tường“, là ngày giỗ sau ngày người mất hai năm, vẫn nằm trong thời kỳ tang.
- Giỗ Thường còn gọi là ngày „Cát Kỵ“, là ngày giỗ sau ngày người mất từ ba năm trở đi. Cát kỵ nghĩa là „Giỗ lành“. Trong lễ giỗ này, con cháu chỉ mặc đồ thường phục, không còn cảnh bi ai, sầu thảm, là dịp để con cháu sum họp và tưởng nhớ người đã khuất . Ngày giỗ thường được duy trì đến năm đời. Đến sau năm đời, vong linh người quá cố được siêu thoát, nên không cần thiết phải cúng giỗ nữa mà nạp chung vào Kỳ Xuân Tế. Nhưng quan trọng hơn là con cháu còn nhớ đến tổ tiên, cúng giỗ không nhất thiết phải linh đình hay quá cầu kỳ nhưng phải thể hiện lòng thành kính. Theo truyền thống ý nghĩa của các ngày giỗ:
- Ngày Cáo Giỗ còn được gọi là „Tiên Thường“ là ngày giỗ trước một ngày người quá cố qua đời
- Ngày Chính Giỗ còn được gọi là „Chính Kỵ“ là ngày mất của người được giỗ. Nếu vận dụng đúng phong tục cổ truyền phổ biến trong cả nước thì trước ngày chết (lễ tiên thường) phải cúng chiều, cúng đúng ngày chết (lễ chính kỵ) phải cúng buổi sáng.

Hàng ngàn năm người Việt vẫn ý thức việc thờ cúng tổ tiên là ghi nhớ nguồn gốc, bản sắc văn hóa riêng, Đạo Thiên Chúa Giáo du nhập vào Việt Nam, họ không thừa nhận sự sùng bái tổ tiên, đã làm trái với luân

lý và văn hóa bản xứ, nhưng theo nhà truyền giáo Bá Đa Lộc việc thờ cúng tổ tiên phải được coi như việc tỏ tình kính mến đối với người đã khuất nhưng.

“Giáo luật Thiên chúa thời đó ngăn cấm tín đồ thờ cúng tổ tiên. ngày kỵ giỗ tưởng nhớ ông bà, hay làm tang lễ cho thân nhân Giáo dân chỉ xin lễ tại nhà thờ, không được làm lễ tại nhà? Việc thờ cúng tổ tiên là nền tảng truyền thống tinh thần xã hội của triều đình Việt nam. Nên không thể tránh được những mâu thuẫn.”

Sau 400 năm cuộc cách mạng từ Vaticano II là sự canh tân của Đức giáo hoàng Gioan XXII năm 1958 ngài tuyên bố: „Chúng ta phải hiệp thông với nhau và chúng ta hãy chấm dứt mọi bất hòa.... Tôi muốn mở lớn các cửa sổ Giáo hội cho chúng ta nhìn ra được và công chúng nhìn vào được“. Bởi vậy Giáo Hội phải thay đổi cách truyền bá Phúc âm phù hợp với dân tộc tính của các quốc gia trên thế giới trong đó có Việt Nam. “Kể từ đầu thập niên 60 Công Đồng Vaticano II Giáo hội Thiên chúa giáo La mã (Roma) có những thay đổi để phù hợp với văn hóa các nước trên thế giới. Riêng tại Việt nam giáo dân có thể thiết lập bàn thờ và tổ chức cúng kỵ ông bà cha mẹ tại nhà.”

Giỗ Tổ Hùng Vương trở thành ngày Giỗ trọng đại của cả dân tộc, dù ở phương trời nào, người Việt Nam phải nhớ ngày giỗ Tổ, hướng về vùng đất cội nguồn. Địa danh xã Hy Cương - Lâm Thao - Phú Thọ, nơi này chính là điểm hội tụ văn hóa tâm linh của dân tộc Việt Nam. Theo truyền thống đền Hùng Vương là nơi tưởng nhớ, tôn vinh công lao các Vua Hùng, là biểu tượng của khối đại đoàn kết dân tộc Việt Nam. Ngày 10 tháng 3 Âm lịch hàng năm là ngày Giỗ Tổ chung của cả nước, không ai có quyền thay đổi ngày Giỗ theo truyền thống từ xưa đến nay. Năm 2013 giỗ tổ Hùng Vương vào thứ Sáu tháng 4 Dương lịch, trường hợp Cộng Đồng Người Việt hải ngoại không thể Giỗ đúng ngày có thể tổ chức vào cuối tuần. Người Việt luôn ý thức cội nguồn dân tộc, để con cháu dòng máu Lạc Hồng, dù ở phương trời nào cũng phải nhớ ngày Giỗ Tổ đúng ngày để duy trì văn hóa phong tục, ca dao lưu truyền trong dân gian.

*Dù ai buôn bán nơi đâu,
Nhớ ngày Giỗ Tổ rủ nhau ta về.
Dẫu ai buôn bán trăm nghề,
Tháng ba, tế Tổ ta về cho đông.
Dù ai đi ngược về xuôi
Nhớ ngày Giỗ Tổ mùng mười tháng ba
Khắp miền truyền mãi câu ca
Nước non vẫn nước non nhà ngàn năm.
Ai về Phú Thọ cùng ta,
Vui ngày Giỗ Tổ tháng ba mùng mười.*

Lịch ghi những ngày lễ trong năm, vậy chúng ta phải tôn trọng làm cho đúng, hoặc trễ vài ngày vào ngày thứ bảy, chủ nhật để những người đi làm việc có thể tham dự.

Chúng ta không thể quên TẾT năm Ất Sửu 1985 CSVN tổ chức TẾT trước một tháng, đi ngược lại quy luật thiên nhiên, gây trở ngại và thiệt hại lớn lao cho đời sống nông nghiệp Việt Nam. Chỉ có chế độ cộng sản đổi lịch, bóp méo lịch sử, phi văn hóa, đi ngược lại quyền lợi của dân tộc Việt Nam.

Lịch các ngày lễ trong năm <http://bit.ly/VMwzAe>

Nguyễn Quý Đại 04.3.2013
www.hoamunich.wordpress.com

Tài liệu tham khảo
Việt Nam văn hoá sử cương Đào Duy Anh
Đất lề Quê thói phong tục Việt Nam (nhất thanh Vũ văn Khiếu)
Hình trên Internet